

TÜRKÇE

FASİKÜL 2

Cümlelerin Öğeleri

Yayın Kurulu

Alper Aktepe - Kadir Durna - Murat Güççük- Şükrü Aytan

Dizgi-Grafik

Muhammed KUMAŞ

Köprü Projesi Youtube Kanalı

CÜMLENİN ÖGELERİ

- Cümle; bir düşünceyi, bir dileği, bir duyguyu anlatan bir veya birden fazla sözcükten oluşan anlatım birimidir.
- Cümle içinde sözcüklerin veya sözcük gruplarının üstlendikleri görevlere **öge** denir.

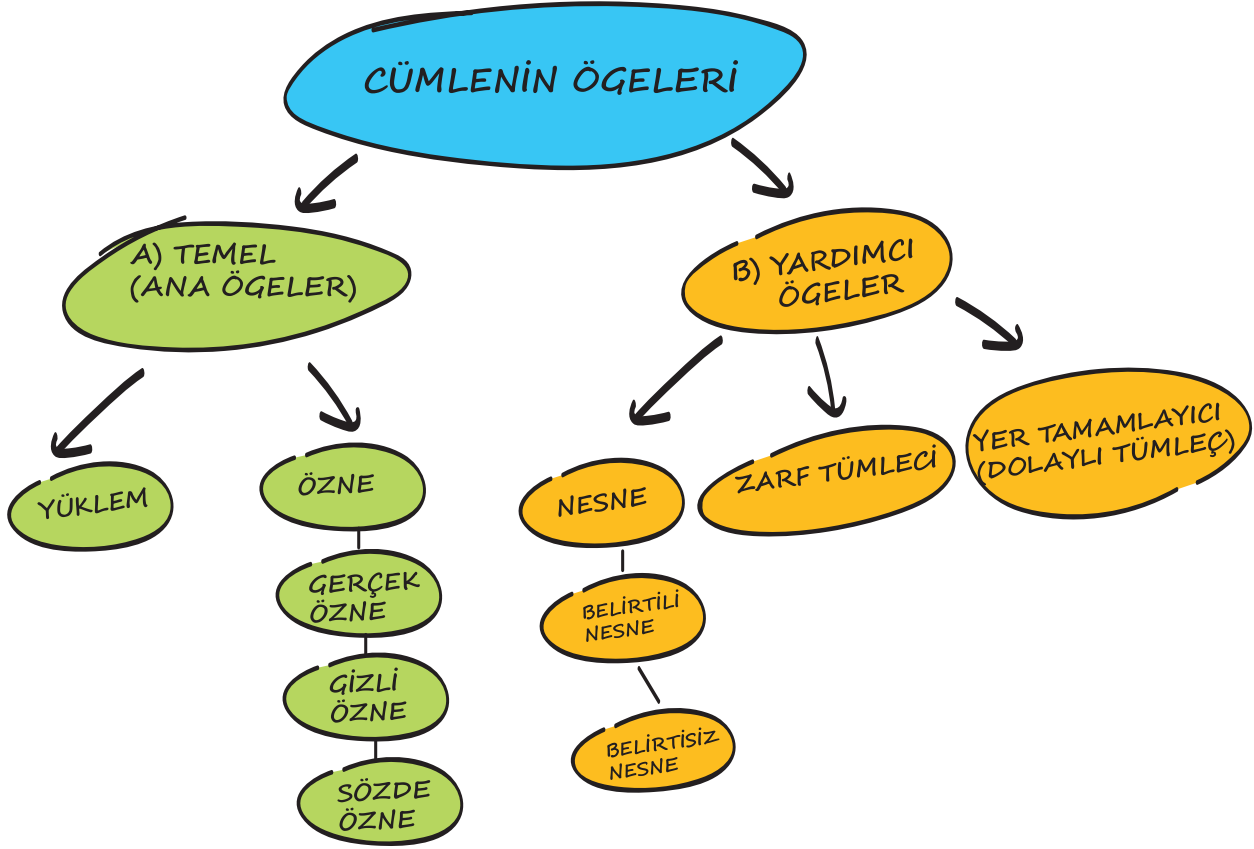
Cümleyi ögelerine ayırırken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır:

UYARI

- Önce yüklem sonra özne ve daha sonra diğer ögeler bulunur.
- Cümlenin ögeleri bulunurken **"YÖNT"** e dikkat etmeliyiz.
- Diğer ögeler bulunurken yükleme sorular sorulur.
- Tamlamalar (**isim tamlamaları ve sıfat tamlamaları**), deyimler ve söz öbekleri bölünmez.
- Fiilimsilerin oluşturduğu yan cümleler bölünemez.
- Hal ekleri ile cümlenin ögeleri doğrudan ilişkilidir.

HAL EKLERİ İLE CÜMLENİN ÖGELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hal Ekleri ve Anlamları	Aldıkları Ek	Cümledeki Görevi
Yalın Hal	(-)	Özne, Belirtisiz Nesne
Belirtme Hali	-ı-i-u-ü	Belirtili Nesne
Yönelme Hali	-e-a	Yer Bildirirse Dolaylı Tümleç Zaman ya da Durum Bildirirse Zarf Tümleci Yapar.
Bulunma Hali	-de-da-te-ta	
Ayrılma (Çıkma) Hali	-den-dan-ten-tan	

A) TEMEL ÖGELER

Cümlelerin 2 tane temel ögesi vardır: Bunlar **yüklem** ve **öznedir**.

1

YÜKLEM

Yüklem, cümlede yargıyı üzerinde taşıyan ögedir. Tek başına cümle özelliği gösterir.

Cümlelerin en temel ögesidir. Bir cümlelerin var olması yüklem varlığına bağlıdır.

Yüklemin kökü, isim veya fiil olabilmektedir. Yüklem çekimli bir eylemden oluşabilir; bu durumda **kişi ve kip** eklerini almaktadır.

Yüklem isim soylu bir kelimeden oluşur ise **ek-fiil** eklerini almaktadır.

ÖRNEK

Ahmet eve arkadaşıyla geldi. (**gelmek**: fiil soylu olduğu için kip eki almıştır.)

Yüklem

Sınava farklı kaynaklardan çalışıyoruz. (**çalışmak**: fiil soylu olduğu için kip eki almış.)

Yüklem

Yağmurun yağacağını hissettik. (**hissetmek**: fiil soylu olduğu için kip eki almış.)

Yüklem

Eline bayram harçlığı vardı. (**var**: isim soylu olduğu için ek-fiil eki almış.)

Yüklem

Bugün hava günlük güneşliymiş. (**günlük güneşlik**: isim soylu olduğu için ek-fiil eki almış.)

Yüklem

Evlerimize mutluluk veren tek şey çocukların sesidir. (**çocukların sesi**: isim soylu olduğu için ek-fiil eki almış.)

Yüklem

*Cümlelerin yüklemi fiil soylu ise cümleye **fiil cümlesi** denir; cümlelerin yüklemi isim soylu ise cümleye **isim cümlesi** denir.*

ÖRNEK

İnsanlar sağlık elden gidince değerini anlıyor. (**anlamak**: fiil soylu olduğu için kip eki almış.)

Yüklem (yüklem fiil olduğu için cümle, fiil cümlesidir.)

Küçük oğlunun adı Mete Alp'tir. (**Mete Alp**: isim soylu olduğu için ek-fiil eki almış.)

Yüklem

(yüklem: isim soylu olduğu için cümle, isim cümlesidir.)

UYARI

Fiilimsilerin yüklem olduğu cümleler isim cümlesi olurlar.

ÖRNEK

Dünyanın en kolay işi okumaktır.

Yüklem

(**okumak**: isim-fiildir, cümle isim cümlesidir.)

Cümlede yüklem genellikle sonda bulunur, yüklemi sonda bulunan cümlelere **kurallı cümle** denir. Bazı cümlelerde ise yüklem sonda bulunmaz, yüklemi sonda bulunmayan cümlelere ise **kuralsız (devrik) cümle** denir.

ÖRNEK

Sana yardım etmek elbette benim görevim. (yüklem cümlenin sonunda olduğu için **kurallı** cümledir.)

Yüklem

Bakakaldım giden geminin ardından. (Yüklem sonda olmadığı için **devrik** cümledir.)

Yüklem

Arkadaşı dün gelmiş İstanbul'dan. (Yüklem sonda olmadığı için **devrik** cümledir.)

Yüklem

Cümlelerin yüklemi **tek kelimeden** oluşabileceği gibi **birden fazla sözcükten** de oluşabilir.

ÖRNEK

- **Yüklem tek kelime fiil olabilir.**

ÖRNEK:

Son çıkan filmi sinemada izledik. (yüklem tek kelime: **Fiil**)

Yüklem

- **Yüklem tek kelime isim olabilir.**

ÖRNEK:

Sınıf başkanı Kağan'mış. (yüklem tek kelime: **isim**)

Yüklem

- **Yüklem tek kelime zamir olabilir.**

ÖRNEK:

Senin doğum gününde arayan bendim. (yüklem tek kelime: **zamir**)

Yüklem

- **Yüklem birden fazla kelime edat gurubu olabilir.**

ÖRNEK:

Odamdaki tüm eşyalar bıraktığım gibiydi. (yüklem birden fazla sözcük: **edat grubu**)

Yüklem

ÖRNEK

ÖRNEK:

Bayramda akrabalarımızı ziyaret ettik. (yüklem birden fazla sözcük: **birleşik fiil**)
Yüklem

ÖRNEK:

Çocukluk arkadaşları burnunda tütüyordu. (yüklem birden fazla sözcük: **deyim**)
Yüklem

ÖRNEK:

Çarşamba günü okuldaki nöbetçi Türkçe öğretmenimizmiş.
Yüklem
(yüklem birden fazla sözcük: **isim tamlaması**)

ÖRNEK:

Elifnaz, cok çalışkan bir öğrencidir. (yüklem birden fazla sözcük: **sıfat tamlaması**)
Yüklem

ÖRNEK:

Mehmetçiğin gözleri alev alevdi. (yüklem birden fazla sözcük: **ikileme**)
Yüklem

Bazı cümlelerde yükleme yer verilmez. Böyle cümlelerin anlamını okuyucu, dinleyici kendi tamamlar. Bu tür cümlelere, **kesik (eksiltili)** cümle denir.

UYARI Bazı eksiltili cümleler önceki cümlelerin yardımıyla tamamlanır.

ÖRNEK

Evden işe işten eve...

Kır atının yanında duran ya huyundan ya suyundan...

ÖRNEK

-- Nerede oturuyorsun?

-- Sivas'ta. (oturuyorum.)

-- Camı kim kırdı?

-- Kağan. (kırdı.)

Bir cümlede birden fazla **özne**, **zarf tümlecisi**, **dolaylı tümleş**, **nesne** bulunabilir, ama **yüklem** tektir. Bir söz dizisi içindeki **yüklem sayısı cümle sayısını gösterir**.

ÖRNEK

At **ölür**, meydan **kalır**; yiğit **ölür**, şan **kalır**.

Yüklem Yüklem Yüklem Yüklem

(Dört tane yüklem olduğu için dört tane cümle var.)

UYARI

Yüklemi bulmak için herhangi bir soru yoktur; ancak bütün ögeler bulunurken yükleme soru sorulur.

2

ÖZNE

Yüklemin bildirdiği işi veya durumu gerçekleştiren ögedir. Yüklemden sonra en önemli ögedir. Yükleme sorulan **"KİM/NE"** sorularına cevap verir.

Özneler 3 gruba ayrılır:

a) Gerçek Özne

b) Gizli Özne

c) Sözde Özne

a

Gerçek Özne

Yüklemin bildirdiği yargıyı gerçekleştiren ögedir. Yükleme sorulan **"KİM/NE"** sorularının cevabı cümle içinde açıkça vardır.

ÖRNEK

Ahmet, ders çalışmaya **başladı**. (kim başladı?- **Ahmet**)

Özne

Yüklem

Bakkalın çırağı siparişleri **getirdi**. (kim getirdi?- **Bakkalın çırağı**)

Özne

Yüklem

Kardeşim gece boyunca **ağladı**. (kim ağladı?- **Kardeşim**)

Özne

Yüklem

Ayşe'nin yeni aldığı kitabı serviste **kaybolmuş**. (ne kaybolmuş?- **Ayşe'nin yeni aldığı kitabı**)

Özne

Yüklem

Evimizin salonu çok geniştir. (ne çok geniş?- **Evimizin salonu**)

Özne

Yüklem

b Gizli Özne

Yükleme sorulan “**KİM/NE**” sorularının cevabı cümle içinde yazılmamışsa ve yüklemdeki kişi eklerine göre bulunabiliyorsa; bu tür öznelerden denir.

ÖRNEK

Okula koşarak gittim. (kim gitti?-**ben** gizli özne)
Yüklem (1. Tekil Kişi)

Ödevlerini odasında yaptı. (kim yaptı?- **o** gizli özne)
Yüklem (3. Tekil Kişi)

Uçakla İstanbul'a gidiyoruz. (kim gidiyor?- **biz** gizli özne)
Yüklem (1. Çoğul Kişi)

Sınavdan yüz almışın. (kim almış?- **sen** gizli özne)
Yüklem (2. Tekil Kişi)

Öge sıralaması
sorulduğunda gizli
özne sıralamaya
dâhil edilmez.

ÖRNEK

Ayşe yemeğini bitirmiş. (**3 ögeden oluşmaktadır.**)
Özne Nesne Yüklem

Yemeğini bitirmiş. (kim bitirmiş?-**o** gizli özne)
Nesne Yüklem
(**2 ögeden oluşmaktadır.**)

UYARI

Özne bulunurken insanlar için “**KİM**” sorusu sorulur,
insan dışındaki tüm varlıklara ve kavramlara ise “**NE**”
sorusu sorulur.

ÖRNEK

Beyaz bir araba aldılar. (kim aldı?- **onlar** gizli özne)
Yüklem

Beyaz bir araba bu sokakta kaza yaptı. (**ne** kaza yaptı?-**beyaz bir araba**)
Özne Yüklem

C

Sözde Özne

Yüklemin bildirdiği yargıyı gerçekleştiren belli değilse buna sözde özne denir. Yüklemde “-l,-n” eklerinden biri bulunur. Bu durumdaki cümlelerde gerçek özne bulunmadığı için işten etkilenen öge özne görevini üstlenir.

ÖRNEK

Sınav soruları çalışılmış. (kim çalışmış?- **ÇALAN BELLİ DEĞİL**)

Sözde Özne Yüklem

Sınıfın camı kırılmış. (kim kırmış?-**KIRAN BELLİ DEĞİL**)

Sözde Özne Yüklem

Kazanan yarışmacılara ödülleri verilmiş. (kim verdi?-**VEREN BELLİ DEĞİL**)

Sözde Yüklem

Özne

Bütün ev üç günde boyandı. (kim boyadı?- **BOYAYAN BELLİ DEĞİL**)

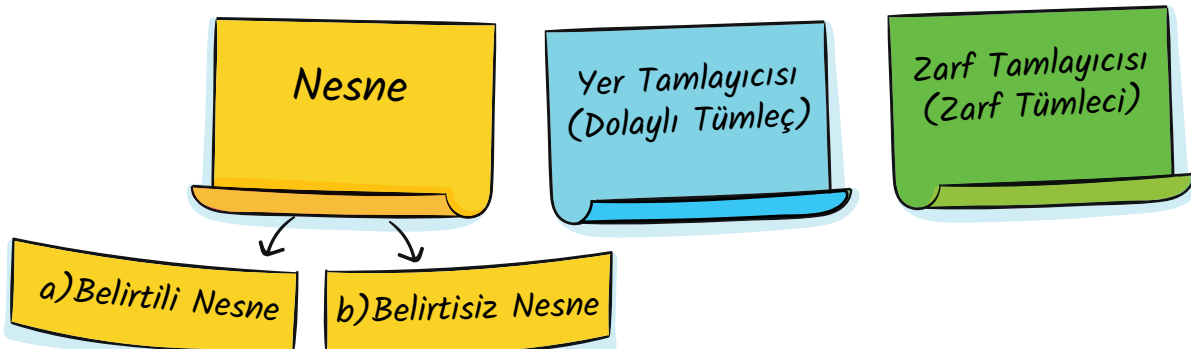
Sözde Özne Yüklem

UYARI

- Sözcükler yalın halde kullanıldıklarında özne veya belirtisiz nesne olur; ancak **hal (durum)** eklerini aldıklarında yardımcı ögelerden biri olur.
- Bir cümlede önce **yüklem** sonra **özne** ve daha sonra **yardımcı ögeler** bulunur.

B) YARDIMCI ÖGELER

Yardımcı ögeler **3 gruba** ayrılır. Bunlar:

1

NESNE

Cümlede yüklem bildirdiği **yargıdan etkilenen** ögedir. Nesneler iki gruba ayrılır.

Nesneler 2 gruba ayrılır:

a) Belirtili Nesne

b) Belirtisiz Nesne

a

Belirtili Nesne

Cümle içerisinde belirtme hal eki **(-ı,-i,-u,-ü)** almış durumda bulunur. Yükleme sorulan **"KİMİ/NEYİ"** sorularına cevap verir.

ÖRNEK

Balık tutmak için ayakkabısını çıkarmış. (neyi çıkarmış?- **ayakkabısını**)
b.li nesne yüklem

Bu maçı mutlaka izlemeliyim. (neyi izlemeliyim?- **bu maçı**)
b.li nesne yüklem

Annesi, çocuğu eve çağırıldı. (kimi çağırdı?- **çocuğu**)
b.li nesne yüklem

Yaz tatilinde dedemi ziyaret edemedik. (kimi ziyaret edemedik?- **dedemi**)
b.li nesne yüklem

b

Belirtisiz Nesne

Cümle içerisinde yalın halde bulunur. Yükleme sorulan **"NE"** sorusunun cevabıdır.

Yükleme sorulan ilk "Ne / Kim" sorusu özneyi verir. İkinci kez sorulduğunda belirtisiz nesneyi verir.

ÖRNEK

Yeni filme bir bilet aldım. (kim aldı?- **ben** gizli özne/ne aldım?- **bir bilet**)
b.siz nesne yüklem

Okulda çok soru çözdük. (kim çözdü?- **biz/ne** çözdük?- **soru**)
b.siz nesne yüklem

Annem sıcacık çorba yaptı. (kim yaptı?- **annem**/ne yaptı?- **sıcacık çorba**)
b.siz nesne yüklem

Atatürk: "Yurtta sulh, cihanda sulh," demıştır. (kim dedi?- **Atatürk**/ne dedi?- **yurtta sulh, cihanda sulh**)
b.siz nesne yüklem

2

YER TAMLAYICISI (DOLAYLI TÜMLEÇ)

Yüklem bildirdiği yargıyı mekân bakımından tamamlayan ögedir. Yüklemi yönelme, bulunma ve ayrılma bakımından da tamamlar. Yer tamlayıcısı olan sözcükler sorunun aldığı hal ekini alırlar. Yer tamlayıcısını bulmak için yükleme aşağıdaki sorular sorulur:

kime
kimde
kimden

neye
neyde
neyden

nereye
nerede
nereden

ÖRNEK

Sabahın erken saatlerinde okula giderdik. (nereye giderdik? **-okula**)
Y.T. yüklem

Yaptıklarını babama söyledim. (kime söyledim? **-babama**)
Y.T. yüklem

Bayram harçlığını yolda düşürmüştü. (nerede düşürmüştü? **-yolda**)
Y.T. yüklem

Ankara'dan Sivas'a yeni geldiler. (nereden geldiler? **-Ankara'dan**/nereye geldiler? **-Sivas'a**)
Y.T. Y.T. yüklem

UYARI "-e,-de,-den" ekini alan her sözcük yer tamlayıcısı değildir; bu ekleri alan sözcükler "zaman, durum, neden" gibi anlamlar taşıdığından zarf tümleci olurlar.

ÖRNEK

Sonbaharda yapraklar dökülüyor. (ne zaman dökülüyor? **-sonbaharda**)
Zarf T. yüklem

Hastalığından konusamıyordu. (neden konuşamıyordu? **-hastalığından**)
Zarf T. yüklem

Akşama yeni bir dizi başlıyor. (ne zaman başlıyor? **-akşama**)
Zarf T. yüklem

3

ZARF TÜMLECİ (ZARF TAMLAYICISI)

Yüklemin bildirdiği yargıyı zaman, durum, miktar, yer-yön, sebep gibi bakımlardan tamamlayan ögedir. Zarf tümlecini bulmak için yükleme **"NASIL, NİYE, NEDEN, NİÇİN, NE KADAR, NE ZAMAN, NERE, NEYLE, KİMLE"** soruları sorulur.

ÖRNEK

Ali az önce ağlayarak dışarı çıktı. (ne zaman çıktı? -**az önce**/nasıl çıktı? -**ağlayarak**/nere çıktı? -**dışarı**)
Z.T. Z.T. Z.T. yüklem

Oyuncağı kırıldığı için kardeşim çok ağladı. (niçin ağladı? -**oyuncağı kırıldığı için**/ne kadar ağladı? -**çok**)
Z.T. Z.T. yüklem

Emekli olunca gemiyle dünya turuna çıkacak. (ne zaman? -**emekli olunca**/neyle çıkacak? -**gemiyle**)
Z.T. Z.T. yüklem

UYARI

"**aşağı, yukarı, içeri, dışarı, ileri, geri, öte, beri**" kelimeleri yalın halde kullanıldığında ve yön bildirdiklerinde **zarf tümlecisi** olurlar; "**-e,-de,-den**" eklerini aldıklarında **yer tamlayıcısı** olurlar, "**-i**" hal eklerini aldıklarında **belirtili nesne** olurlar.

ÖRNEK

Ben dışarı çıkıyorum.
Z.T. yüklem
(nere çıkıyorum? -**dışarı**)

Ben dışarıya çıkıyorum.
Yer T. yüklem
(nereye çıkıyorum? -**dışarıya**)

Dışarıyı bir güzel süpürdü.
b.li Nesne yüklem
(nereyi süpürdü? -**dışarıyı**)

CÜMLE DIŞI UNSUR

Bağlaçlar, ünlemler, seslenme ve hitap sözcükleri ve ara sözler ile ara cümleler cümle içerisinde herhangi bir ögeye dâhil olmadıkları için cümle dışı unsur olarak kabul edilirler.

Ara söz ve ara cümleler bir ögenin açıklayıcısı durumunda ise **cümle**nin **ögesi** olurlar; ancak hiçbir ögenin açıklayıcısı olmayan ara sözler ve ara cümleler cümle dışı unsur olurlar.

ÖRNEK

Ancak bunu kimseye söyleme. (ancak: **bağlaç**)
C.D.U.

Eyvah, ödevimi evde unuttum! (eyvah: **ünlem**)
C.D.U.

Arkadaşlar, yarın maça gidiyoruz. (arkadaşlar: **hitap**)
C.D.U.

Hey, durun biraz! (hey: **seslenme**)
C.D.U.

ÖRNEK

Bu savaşı, kesinlikle, biz kazanacağız. (**kesinlikle**:
C.D.U. yüklem açıklama değil)

Kütahya'ya, doğduğu yere, yazları giderdi.
Yer Tamlayıcısı ara söz yüklem
(nereye?-Kütahya'ya **doğduğu yere**: yer tamlayıcısının açıklayıcısı)

CÜMLEDE VURGU

Cümlede asıl söylenmek istenen, önemsenen sözcük veya sözcük gruplarına cümlede vurgu denir. Dilimizde vurgu farklı şekillerde yapılır.

Fiil cümlelerinde vurgu:

Fiil cümlelerinde vurgulanan öge yüklemın hemen önündeki ögedir.

ÖRNEK

Şiddetli esen rüzgâr camları kırıdı. (kır-: fiil soylu)
b.lî N. Yüklem

(Yüklemın hemen önündeki sözcük **camlar** olduğu için vurgu camları sözcüğündedir ya da **belirtili nesne** vurgulanmaktadır diyebiliriz.)

ÖRNEK

Babası uçakla İstanbul'a dün gitti. (Zarf tümleci vurgulanmış.)
Z.T. Y.

Babası uçakla dün İstanbul'a gitti. (Dolaylı tümleç vurgulanmış.),
D.T. Y.

Uçakla İstanbul'a dün babası gitti. (Özne vurgulanmış.)
Ö. Y.

Cümlede vurgulanmak istenen sözcük ya da öge yüklemın hemen önüne getirilir.

ÖRNEK

Uçakla dün gitti babası İstanbul'a. (Zarf tümleci vurgulanmış.)
Z.T. Y.

Uçakla babası gitti dün İstanbul'a. (Özne vurgulanmış.)
Ö. Y.

Devrik fiil cümlelerinde de vurgulanan sözcük yine yüklemın hemen önündekidir.

ÖRNEK

Gitti babası dün uçakla İstanbul'a.
Y.
(Yüklem başta olduğu için yüklem vurgulanmaktadır.)

Yüklem cümlelının başında ise yüklemın kendisi vurgulanır.

İsim cümlelerinde vurgu:

İsim cümlelerinde vurgu her zaman yüklemnin kendisindedir. Kurallı veya devrik olması durumu değiştirmez.

ÖRNEK

Yeni aldığı ev **bahçeliymiş**. (vurgulanan sözcük yüklemdir.)
Yüklem

Bahçeliymiş yeni aldığı ev. (vurgulanan sözcük yüklemdir.)
Yüklem

ÖRNEK

Sınavdan **kim** yüz aldı? (Vurgulanan sözcük soru kelimesi-**kim**)

Çoraplarını **nerede** buldun? (Vurgulanan sözcük-**nerede**)

Yemeğe **ne zaman** geliyorsunuz? (Vurgulanan sözcük-**ne zaman**)

Soru cümlelerinde vurgu:

Soru kelimesi ile yapılan cümlelerde vurgu soru kelimesindedir.

Soru edatı "**mi-mi**" ile yapılan cümlelerde vurgu soru edatının hemen önündeki sözcüktedir.

ÖRNEK

Dayımlar bize **gelecek mi?** (Vurgulanan sözcük-**gelecek-yüklem**)

Dayımlar **bize mi** gelecek? (Vurgulanan sözcük- **bize-yer tamlayıcı**)

Dayımlar mı bize gelecek? (vurgulanan sözcük- **dayımlar-özne**)

ÖRNEK

Soruları dikkatli **çözersen** hata yapmazsın.
(vurgulanan sözcük- **çözersen**)

Şart Cümlelerinde Vurgu:

Şart cümlelerinde vurgulanan sözcük "**-se,-sa**" ekini alan sözcüktür.

"de" Bağlacında Vurgu

"de" bağlacının bulunduğu cümlelerde vurgu bağlaçtan önceki sözcüktedir.

ÖRNEK

Tiyatroya **Murat da** gelecekmiş. (Vurgulanan sözcük- **Murat-özne**)

Dışarı çıkabilmek için **yemeğini de** yapmış.
(Vurgulanan sözcük- **yemeğini-b.nesne**)

ÇIKMIŞ SORULAR

Özne; yüklem bildirdiği işi yapan, yüklem bildirdiği durumu üzerine alan ögedir. Nesne ise cümlede öznenin yaptığı "eylemden" etkilenen ögedir. "Seda kütüphaneden kitap aldı." cümlesinde alma işini yapan "Seda"dır ve cümlenin öznesidir. Seda'nın alma eyleminden etkilenense "kitap"tır ve cümlenin nesnedir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne yanlış gösterilmiştir?

- A) Babam ceketinin cebinden bir davetiye çıkardı.
- B) Karşı komşumuz kurabiyeyi çok güzel yapıyor.
- C) Dere kenarında bir güvercin su içiyordu.
- D) Her seferinde bize taze meyveler getirirdi.

CEVAP: C

(2019 LGS)

ÇIKMIŞ SORULAR

Bir gün adanın sahiline gıda yüklü bir tekne demirledi.

Bu cümlenin öge dizilişi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zarf tamlayıcısı/ Yer tamlayıcısı/ Özne/ Yüklem
- B) Yer tamlayıcısı/ Zarf tamlayıcısı/ Belirtili nesne/ Yüklem
- C) Özne/ Yer tamlayıcısı/ Belirtisiz nesne / Yüklem
- D) Yer tamlayıcısı / Özne/ Yüklem

(CEVAP: A)

(2018-İOKBS)

ÇIKMIŞ SORULAR

"Doğa bize bilginin tohumlarını vermiştir." cümlesinde aşağıdaki ögelerden hangisi yoktur?

- A) Nesne
- B) Zarf tamlayıcısı
- C) Özne
- D) Yer tamlayıcısı

(CEVAP: B)

(2017 İOKBS)

ÇIKMIŞ SORULAR

Özne; yüklem bildirdiği işi yapan, yüklem bildirdiği durumu üzerine alan ögedir. Nesne ise cümlede öznenin yaptığı eylemden etkilenen ögedir. "Selim çantasını masaya bıraktı." cümlesinde bırakma işini yapan "Selim" dir ve cümle öznesidir. Selim'in bırakma işinden etkilenen ise "çanta" dır ve cümle nesnesidir.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili öge cümle öznesidir?

- A) Pencerenin önündeki ağacın çiçekli dalları rengârenk bir kelebeği ağırliyordu.
 B) Sağlı sollu ırmaklar kasabadaki doğuya meyilli sokakları canlandırmıştı.
 C) İlkbahar rüzgârıyla neşelenen martılar sessizliğe bürünen sokağı cınlatıyordu.
 D) Derme çatma kır bahçesini genç bir dut ağacının gölgesi koruyordu.

(CEVAP: A)

(2020-LGS)

ÇIKMIŞ SORULAR

- I. Ay'ın atmosferi gündüz vakti mavi gözükür.
 II. Uluslararası Tenis Federasyonu her sene dört büyük tenis turnuvası düzenliyor.
 III. Mısırlılar, Keops Piramidi'ni yaparken 2,5 milyon parça taş kullanılmıştır.
 IV. CD kutularını kullanarak evinizde saksı yapabilirsiniz.

Numaralandırılmış cümlelerden hangilerinin öge dizilişi aynıdır?

- A) I ve III. B) I ve IV.
 C) II ve III. D) II ve IV.

(CEVAP: C)

(2016 Kasım TEOG)

ÇIKMIŞ SORULAR

Şair bu olağanüstü manzarayı gördüğünde

Bu cümle aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa öge dizilişi " özne - zarf tamlayıcısı - yer tamlayıcısı- nesne- yüklem " şeklinde olur?

- A) ilham perilerini yanına çağıracaktır.
 B) ruhunda bir gurbet akşamı yaşayacaktır.
 C) yeni bir şiirin ilk kıvılcımlarını yakalayacaktır.
 D) duygularına hakim olamayacaktır.

(CEVAP: B)

(2016 Aralık-TEOG/M)

CÜMLENİN ÖGELERİ TESTİ-1

1. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük cümlelerin öznesi değildir?

- A) Köy halkı, Murat Ağa'nın yaptığı şenliğe gitti.
- B) Bilgi yarışmasına Elifnaz, Kağan ve Mete katıldı.
- C) İki ay sonra arkadaşımın küçük kardeşi iyileşti.
- D) Kimsesiz insanlar, geceyi parklarda geçirdiler.

2. Aşağıdaki sorulardan hangisi belirtisiz nesneyi buldurmaya yöneliktir?

- A) Akşam için hangi filme bilet aldın?
- B) Neden ödevlerini zamanında yapmadın?
- C) Bu yollardan hangisi bizi eve götürür.
- D) Kızına doğum günü için ne aldın?

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisi sadece temel öğelerden oluşmaktadır?

- A) Bir kişinin en değerli hazinesi, her zaman arkasında duran ailesidir.
- B) Kitap, küçük bir kasabada yaşanan esrarengiz olayları anlatıyor.
- C) Akşamüzeri gökyüzünü ince bir sis tabakası kapladı.
- D) Tek katlı, geniş bahçeli güzel bir evde ailemle birlikte yaşıyorum.

4. Özne, yüklemde belirtilen işi yargıyı yapan veya gerçekleştiren varlıktır. Her türlü varlık kavram cümlelerin öznesi olabilir.

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili kelime veya kelime gruplarından hangisi cümlelerin öznesi değildir?

- A) Yurtta kalan gençler, gece boyunca uyumadılar.
- B) Eserin gerçek değerini çok iyi anlar Hababam Sınıfı'nı izleyenler.
- C) O gün Gündoğdu Meydanı mahşer yeri gibi kalabalıktı.
- D) Okulun bahçesinde neşe içinde çember

5. "Artık" kelimesi cümle içerisinde kullanımına bağlı olarak özne, nesne, zarf tümleci, dolaylı tümleç şeklinde karşımıza çıkabilir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde 'artık' kelimesinin geçtiği kelime veya kelime grubu özne görevinde kullanılmıştır?

- A) Onunla ilgili söylenenleri artık duymazdan geliyordum ben de.
- B) Yemek artıklarını vakit kaybetmeden çöpe döktü salondaki görevliler.
- C) Artık plastikler, yeniden kullanıma sunuluyor geri dönüşüm sayesinde.
- D) Ağaç kesiminden kalan artıkları fakirlere yakacak olarak vermiş yetkililer.

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisine soru anlamını katan sözcük farklı bir ögedir?

- A) Hafta sonu oynanan milli maç nasıl geçti?
- B) Kaç gün çalışırsak bu iş sıkıntısız biter?
- C) Evinizin önüne bu çitleri neden yaptınız?
- D) Duyduğum güzel haberleri sana kim veriyor?

7. Yer yön bildiren kelimeler ek almaz ve çekimli fiilleri etkilerlerse cümlede zarf tümleci olur. Bu tür kelimeler ek alırlarsa aldığı eke göre nesne ve ya dolaylı tümleç olarak kullanılabilirler.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer yön bildiren kelime cümlelerin farklı bir ögesi olmuştur?

- A) Hızlı bir şekilde aşağı koşuyordu küçük çocuk.
- B) Bütün kitapları bir bir yukarı yerleştiriyordu.
- C) Lütfen biraz öte gider misin?
- D) İçeriye bana bırak, az sonra ben temizlerim.

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde belirtili nesne kullanılmamıştır?

- A) Cemil ve Ayşe ödevlerini hala yapmamış.
- B) Kardeşi evin anahtarını yine kaybetmiş.
- C) Sınavdaki zor sorular yanlış cevaplanmış.
- D) Annem yemeğin tuzunu çok atmış.

CÜMLENİN ÖGELERİ TESTİ-2

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtisiz nesne yoktur?

- A) Büyükler, çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmalıdır.
- B) Tek başıma kalınca anlamsız bir korku çöker içime.
- C) Hiç vakit kaybetmeden kışlık lastik almalısın.
- D) Bahçedeki tavuklar ağacın altındaki kaptan su içiyor.

2. Bir cümlede “-e, -de, -den” hâl eklerinden birini alan kelime yer tamlayıcısı olarak kullanılır. Ama bazen bu ekleri alan kelimeler zarf tamlayıcısı olarak da kullanılabilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “-e, -de, -den” eklerinden birini aldığı hâlde zarf tamlayıcısı olan bir kelime ya da kelime grubu vardır?

- A) Kitabın ilk paragrafında Mevlana'nın bir sözü yer alıyor.
- B) Bütün yaz köyde dedesiyle bağ bahçe işleri yaptı.
- C) Derslere hiçbir zaman hazırlık yaparak gelmez.
- D) Yarım kalan işlerimizi akşama beraber tamamlayalım.

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yalnızca özne ve yüklemden oluşmuştur?

- A) Okulun çatlayan bütün duvarları devrildi.
- B) Sokaktaki kediler evin bahçesine girmişler.
- C) Parkta neşeye oynayan çocuklara bakıyordu.
- D) Ezgi, yaptığı hatayı en sonunda anladı.

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yalnızca yüklemden oluşmuştur?

- A) Abisi yangında olan biten her şeyi çok iyi hatırlıyor.
- B) Lüks arabaların yan yana sıralandığı bir garajdayız.
- C) Savaştan gelince başından geçenleri bizlere anlattı.
- D) Sınavdan aldığı not sınıfının en yüksek puanıydı.

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin öznesi sözde özne değildir?

- A) Çocuklara kitap sevgisi küçük yaşlarda verilmelidir.
- B) Fatura ödenmemesine rağmen elektrikler kesilmedi.
- C) Yeni doğan kediler yirmi gün taze süt ile beslendi.
- D) Tokat'taki akrabalarımız bizimle yakından ilgilendi.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde vurgulanan öge öznedir?

- A) Bizi sınıflara aldı görevliler.
- B) Gece yarısı Ahmet geldi eve.
- C) Para buldu sokakta oynarken.
- D) Üç yıl sonra döndü gurbetten.

7. Bağlaç cümle içinde aynı görevde olan kelime, kelime grupları ya da cümleleri birbirine bağlayan kelimelerdir. “hem ...hem, ne...ne, ya ... ya, gâh...gâh” bağlaçları sıralı bağlaçlara örnek olarak verebiliriz.

Bu bilgiye göre sıralı bağlaçlar aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir ögeyi birbirine bağlamıştır?

- A) Ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli.
- B) Bu gurbet ellerde gâh ağlarım gâh gülerim.
- C) Bu söylediklerinden sonra artık seni ne ararım ne sorarım.
- D) Ormanlara hem piknik yapmaya hem de dağ armudu toplamaya gittik.

8. Çeşitli çiçekler, yeşil yapraklar Renklerin içinde nakşını saklar. (Âşık Veysel)

Yukarıda verilen dizenin öge dizilişi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Belirtisiz Nesne - Zarf Tümlecisi - Özne - Yüklem
- B) Özne - Dolaylı tümleş - Belirtili Nesne - Yüklem
- C) Özne - Belirtisiz Nesne - Dolaylı Tümleş - Yüklem
- D) Belirtisiz Nesne - Özne - Zarf tümlecisi - Yüklem

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisi bütün öğeleri kelime grubundan oluşan bir cümledir?

- A) Dünya hassas kalpler için cehennem gibidir.
- B) Çoğunluğa bağlı olmayan tek şey insanın vicdanıdır.
- C) Yarası olmayan şifacı iyi bir iyileştirici olamaz.
- D) Güzel bir ruha âşık olan ona hayatı boyunca sadık kalır.

CÜMLENİN ÖGELERİ TEST-3

- Fiil cümlelerinde vurgu yüklemden bir önce gelen öge üzerindedir.
 - Devrik fiil cümlelerinde yüklem en başta ise vurgu yüklem kendisindedir.
1. Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde vurgu farklı bir öge üzerindedir?

- A) Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı.
B) Kaleden bakınca bu harika manzarayı herkes izleyebilir.
C) Yarım saat sonra Mahmut Bey'i şehir merkezine götürdüler.
D) Mahalleye yeni taşınanları bütün komşular merak etmiş.

2. Aşağıdakilerden hangisinde vurgulanan öge dolaylı tümleçtir?

- A) Anıtkabir ziyareti geçtiğimiz hafta içinde yapıldı.
B) Dünkü dersimizde söz sanatlarını incelemiştik.
C) Emir yeteneği dolayısıyla futbol takımına alındı.
D) Akroştış şiir yazma teklifini seve seve kabul etti.

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisi sadece temel ögelerden oluşmuştur?

- A) Farklı düşüncelerin varlığı toplumsal gelişimin ve uygarlığın temelidir.
B) Anadolu'da birçok sanatçı bu konuyu işledi.
C) Bitkiler besinlerini kökleriyle alır.
D) Hikâye yazarı metin içinde bütün öğelere yer vermeli.

(I)Başarı, başarısızlıklar sonucunda yakalayabileceğimiz bir şeydir. (II) Kayda değer başarılar elde etmek için başarısızlık şarttır. (III) Başarısız oldukça neyi, nasıl yapmamız gerektiğini daha iyi anlarız. (IV)Başarıya giden yolda bir adım daha atmış oluruz.

4. Bu metindeki numaralanmış cümlelerle ilgili hangisi söylenemez?

- A) I. cümle sadece temel ögelerden oluşmaktadır.
B) II. cümlelerin öge dizilişi zarf tamlayıcısı-belirtisiz nesne- yüklem şeklindedir.
C) III. cümlelerin öge dizilişi zarf tamlayıcısı-belirtili nesne- zarf tamlayıcısı- yüklemdir.
D) IV. cümlede yüklem söz öbeği şeklindedir.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırmada yanlışlık yapılmıştır?

- A) Vitaminler / gereğinden fazla kullanıldığında / bazı hastalıklara / neden olabilir.
B) Çok sevdiği arkadaşının adını / dilinden düşürmüyordu.
C) Yağmurdan sonra / gökyüzünde / muhteşem bir gökkuşağı oluştu.
D) Gerçeklerle yüzleşmek / çoğu zaman / insanları / üzer.

6. Aşağıdakilerin hangisinde arasöz farklı bir ögenin açıklayıcısı olarak kullanılmıştır?

- A) Dün akşam evimiz, yeşil renkli konak, büyük bir yangın tehlikesi atlattı.
B) Dinlediğimiz şarkı, sanatçının en sevdiği eseri, seksenli yıllara damga vurmuş.
C) Büyük emek vererek aldığımız tarlayı, köyün girişindeki büyük alanı, bu yıl ekmedik.
D) İnci Apartmanı, sokağın başındaki üç katlı bina, salgın nedeniyle karantinaya alındı.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla zarf tamlayıcısı kullanılmıştır?

- A) Her akşam babasının anlattığı masalları dinleyerek uyuyor.
B) Sınav sonucunu öğrenen kardeşim mutluluktan ağladı.
C) Akşama doğru arka mahalleden büyük bir patlama sesi geldi.
D) Arkadaşlarım en zor günlerimde bana destek oldular.

"Ebru denilen desenli kâğıtlar, eskiden defterlerin iç kapaklarında kullanılırdı."

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin öge dizilişi yukarıdaki cümlelerin öge dizilişi ile özdeştir?

- A) Dışardan gelen ses beni uykumdan uyandırdı.
B) Bugün halletmemiz gereken bütün problemleri konuşmalıyız.
C) Ahmet ailesinin geçimine katkı sağlamak için bir terzide çalışıyor.
D) Bu şehirdeki alışveriş merkezleri gece yarısı kapanıyor.

CEVAP ANAHTARI

CÜMLENİN ÖGELERİ-1

1	A
2	D
3	A
4	D
5	C
6	D
7	D
8	C

CÜMLENİN ÖGELERİ-2

1	C
2	C
3	A
4	B
5	C
6	C
7	A
8	C
9	B

CÜMLENİN ÖGELERİ-3

1	C
2	C
3	A
4	B
5	C
6	C
7	A
8	C

8. Sınıf

**Öğrencilerimiz İçin Youtube'de Derslerimiz
DEVAM EDİYOR**

Köprü Projesi Youtube Kanalı İçin Kodu Tarat

sivasmem

